

logse katholieke politiek: respectievelijk C.M.J.F. Goseling (door J. van Merriënboer) en J.A. Veraart (door F. Schmiermann). Het vroege overlijden van Goseling in een Duits kamp maakte een ontijdig einde aan een carrière, die na het voorzitterschap van de RKSP en dat van de katholieke kamerfractie met het ministerschap van Justitie in het vierde kabinet-Colijn (1937-1939) zeker nog niet afgelopen was. De rol van Goseling in de berucht gebleven 'zaak-Oss' wordt uitvoerig toegelicht. Hoe men in de katholieke politiek nu juist geen carrière maakte, wordt geïllustreerd door het lot van Veraart, een katholiek intellectueel actief tijdens het interbellum, met geprononceerde, naar links neigende opvattingen en een uitgesproken talent voor oppositie. Beide portretten complementeren elkaar in verschillende opzichten.

Het antagonisme tussen kerk en staat, dat vanouds tot de geliefkoosde onderwerpen van de katholieke geschiedschrijving behoort, wordt in twee andere bijdragen belicht. E. Stolker biedt een case study uit de missioneringsgeschiedenis van de Minahassa (Nederlands-Indië). J.M. Snoek beschrijft de wijze, waarop het Nederlands episcopaat tijdens de Tweede Wereldoorlog reageerde op de verplichting tot het ophangen van de bordjes 'Voor Joden verboden' in publieke ruimten zoals katholieke bibliotheken en studentensociëteiten. Een ogenschijnlijk ondergeschikte kwestie, die echter ook buiten het terrein van 'goed' en 'fout' interessante gezichtspunten oplevert.

De geschiedenis der Broeders van Maastricht tussen 1840 en 1900 door J. van Vugt biedt meer dan de titel laat vermoeden. De wijze waarop de auteur haar probeert te plaatsen in een sociaal-religieuze context wekt hoge verwachtingen voor het eindresultaat van het KDC-project 'Geschiedschrijving Broeder- en Frater-congregaties in Nederland'.

Een uitschieter tenslotte is D. Sturkenbooms verkennend onderzoek naar de in memoriam-teksten op Nederlandse bidprentjes voor overledenen tussen 1790 en 1988. Deze mentaliteitshistorische bijdrage, waarvoor nu eens niet de archieven, maar de beeldcollectie van het KDC de bron was, wil aan de hand van deze teksten de ontwikkeling in 'de gevoelens van nabestaanden' onderzoeken, voorzover het althans de 'collectieve normen' daarvoor betreft. De auteur komt tot de conclusie dat er wel duidelijke veranderingen te constateren zijn, maar dat, vergeleken met Belgische teksten, de boodschap niet fundamenteel veranderd is. Die boodschap van twee eeuwen past volgens haar 'opmerkelijk goed bij de gevoelscodes die tegenwoordig voor nabestaanden in de Nederlandse samenleving gelden'. Ondanks de tekst-gerichtheid van dit uitstekende artikel worden afbeeldingen overigens wel node gemist.

J.P. de Valk.